

Het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs

De opbrengsten van één jaar (samen)werken

In dit artikel wordt teruggeblikt op de oprichting van het platform Sport, Bewegen en Onderwijs waarmee het beleidskader sport, bewegen en onderwijs (VWS en OCW) op een innovatieve, integrale wijze uitgevoerd wordt. Vervolgens worden de diverse deelprojecten beschreven, vanuit ons perspectief; dat van de LO-er! Voor de huidige LO-er biedt dit namelijk veel kansen en lijkt er een grote rol voor hem/haar weggelegd te zijn. Door: Miriam Appelman en Jorg Radstake

Op 26 maart 2009 is in Den Haag door staatssecretarissen Jet Bussemaker van VWS en Sharon Dijksma van OCW het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs gelanceerd. Dit platform behelst een samenwerkingsverband tussen een groot aantal organisaties op het terrein van sport, bewegen en onderwijs. Met het ondertekenen van een intentieverklaring hebben deze organisaties zich gezamenlijk toegelegd op het uitvoeren van het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs (www.sportbewegenenonderwijs.nl). Het platform vormt een vervolg op de samenwerking tussen verschillende organisaties binnen de Alliantie School en Sport.

Deelnemers

Aan het platform nemen koepelorganisaties en vertegenwoordigers deel uit het onderwijs en de sportsector en vertegenwoordigers van gemeentelijke overheden. Daarnaast zijn partners betrokken die van belang zijn voor de 'dagarrangementen' van de jeugd: naschoolse opvang en (sport)buurtwerk. Zowel beleidspartners als uitvoerende instanties (kennis- en onderzoeksinstituten) maken deel uit van het platform¹. Zodoende kunnen de werkprogramma's van de uitvoerende instanties beter worden afgestemd op de doelstellingen die voortvloeien uit het beleid. Doel van deze samenwerking is het realiseren van een beter samenhangend beweeg- en sportaanbod voor jongeren (4 t/m 17 jaar) zowel binnen als buiten

het onderwijs. In het beleidskader zetten de ministeries van OCW en VWS doelstellingen uiteen ten aanzien van het in deze beleidsperiode te voeren beleid binnen het thema sport, bewegen en onderwijs.

Hoofddoelstelling

Met het beleidskader sport, bewegen en onderwijs streven de ministeries naar meer sportdeelname en beweging door de schoolgaande jeugd. Als hoofddoel van het beleidskader is geformuleerd dat in 2012 het percentage jeugdigen (4 t/m 17 jaar) dat aan de beweegnorm voldoet minimaal 50% is (dat is een wezenlijke stijging t.o.v. 2005 toen dat op 40% lag).

Het platform, een unieke samenwerking

Om dit hoofddoel en nevendoelestellingen

te bereiken hebben de ministeries met de oprichting van het platform gekozen voor een innovatieve aanpak. Behalve het realiseren van de in het beleidskader genoemde doelen, bevordert het platform overleg, afstemming, samenwerking en samenhang tussen diverse sectoren. Deze geïntegreerde aanpak zal leiden tot meer samenhang in het aanbod van sport en bewegen in en rond het onderwijs. Het platform bevordert bovendien dat er een hecht netwerk ontstaat waarbinnen organisaties zich vanuit hun eigen taken en verantwoordelijkheden inzetten en samenwerken.

Uitvoering bij deelprojecten

Om de doelstelling van het platform te realiseren, zijn vijf deelprojecten gedefinieerd voor de beleidsperiode 2009 – 2012. De prioriteiten uit het beleidskader vormen daarbij het belangrijkste uitgangspunt. Voor elk deelproject is geld beschikbaar gesteld en zijn door de ministeries van OCW en VWS één of meerdere partijen aangewezen die het voortouw nemen. Deze partijen zijn hoofdverantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van het projectplan en kunnen dit doen in samenwerking met relevante partners van binnen en eventueel buiten het platform. Hieronder zullen de verschillende deelprojecten genoemd en uitgewerkt worden.

Project 1	Masterplan Bewegen en Sport in het mbo: van sprint naar duurloop
Projectleider	MBO Raad
Doelstelling in 2012	In drie jaar tijd sport, bewegen en vitaliteit binnen het mbo een structurele plek geven binnen het onderwijsprogramma. Het streven is dat 5% van de minimale contacttijd per leerjaar (850 uur), die de studenten binnenschools aanwezig zijn (met uitzondering van beroepspraktijkvorming) bestaat uit sportactieve uren.
Opbrengsten na één jaar	Inmiddels hebben 29 roc's en één aoc een aanvraag gedaan om activiteiten uit te voeren onder de voorwaarden ² van het masterplan. Het algemene beeld bij de scholen is dat er een grote

	<p>variëteit is in de mate van implementatie. De net startende scholen vinden het moeilijk om binnen de school draagvlak te vinden, ondanks de ondertekende 5%-ambitie. Daar ligt de focus om na een lange onderzoek- en opstartfase voor inbedding te zorgen in de bestaande structuur, het creëren van draagvlak en zorgen voor verankering. Andere scholen die verder zijn gebruiken de subsidie met name voor uitbereiding, groter bereik van aantal studenten, breder inzetten, door na te gaan denken over het gebruiken van de handleiding gezonde school (nog niet geschikt voor het mbo), de afdeling hrm betrekken bij de activiteiten voor medewerkers en veelal de banden met de omgeving aantrekken.</p> <p>Om deze scholen te ondersteunen zijn er diverse themaleiders (o.a. op het gebied van vroegtijdig schoolverlaten, bedrijfssport, leefstijl en testen, schoolsport, sportkader en topsport) actief. Zij beschikken over specifieke expertise en helpen deze beweging in gang te zetten.</p>
Kansen voor de LO-er	Vergroting van het beroepsperspectief (uiteindelijk met ongeveer 600 fte.) doordat bewegen en sport weer terug komt in het mbo. Het aanknopingspunt t.a.v. de noodzaak voor herinvoering ligt in de relatie met vitaal burger- en werknemerschap (bewegen en vitaliteit), waardoor de LO-er veelal vanuit een ander perspectief concrete inhoud moet geven aan zijn/haar 'vak' en vaak in afstemming met de lokale sportomgeving.
Publicaties	Zie Lichamelijke Opvoeding nummer 5 – 2009 (Jan Faber) zie Lichamelijke Opvoeding nummer 1 – 2010 (Bart van den Bosch).

Project 2	Sportaanbod voor het onderwijs
Projectleider	NOC*NSF
Doelstelling in 2012	Realisatie van 1.500 schoolactieve verenigingen in augustus 2012, die als volwaardige samenwerkingspartner van scholen en de overige partners in de BOS-driehoek kunnen functioneren. Gedurende de gehele projectduur verzorgen de schoolactieve verenigingen gezamenlijk in totaal 87.500 contacturen aan sportaanbod voor de schoolgaande jeugd.
Opbrengsten na één jaar	<p>Er participeren op dit moment 17 sportbonden³, elk met hun eigen persoonlijke doelstellingen wat betreft het aantal in 2012 te realiseren schoolactieve verenigingen.</p> <p>Deze bonden kiezen daarbij een eigen strategie, die aansluit bij de ondersteuningsbehoeften die bij hun eigen verenigingen heerst. Voorbeelden van strategieën zijn het ontwikkelen van sportkennismakingslessen voor een specifieke doelgroep of het bevorderen van de deskundigheid – in de vorm van regionale scholingsbijeenkomsten – van hun trainers om het verantwoorde aanbod mogelijk te maken.</p> <p>De bonden hebben hun eigen projectorganisatie neergezet, zij hebben door de nulmeting zicht gekregen op het aantal verenigingen die de potentie en de intentie hebben om schoolactief te worden.</p> <p>Daarnaast is een start gemaakt met de ondersteuning op lokaal niveau (bond als makelaar/schakelaar) en één of meer van de thema's uit de subsidieaanvraag die in de toekomst ingezet gaan worden om kansrijke verenigingen te ondersteunen en op die manier de gekozen doelstelling te realiseren. Deze thema's zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ontwikkelen en/of implementeren van passend sportaanbod (zowel naar de inhoud als naar een goed samenwerkingsconcept waarin die inhoud kan worden aangeboden) voor het onderwijs - versterking van verenigingen door deskundigheidsbevordering van zittend kader of door het uitbreiden van het beschikbare kader - eventueel uitbreiden van de personele capaciteit van de bond zelf om voldoende ondersteuning te kunnen bieden.
Kansen voor de LO-er	De ontwikkelingen op veel scholen gaan in de richting van de uitbreiding van het aantal uren bewegen en sport. De KVLO en NOC*NSF steunen deze ontwikkeling door de certificering tot sportactieve school, maar ook voert de KVLO de campagne 3 + 2 = een fit idee! voor uitbreiding van het aanbod. Door de samenwerking met deze schoolactieve verenigingen kan, op een kwalitatieve wijze, worden voldaan aan deze kwantitatieve norm.
Publicaties	Zie Lichamelijke Opvoeding, nummer 4 - 2010 (Jorg Radstake).

Project 3	VMBO in beweging
Projectleider	NISB
Doelstelling in 2012	Het op 80 vmbo-scholen creëren van een integraal sport- en beweegaanbod voor te weinig actieve leerlingen op en rondom school.

Opbrengsten na één jaar	<p>Uitgaande van de veronderstelling dat er in het vmbo relatief veel inactieve leerlingen zitten richt dit project zich op het vmbo met als doel deze leerlingen ertoe te krijgen dat ze ook aan dat aanbod deelnemen. Op de deelnemende scholen wordt gestreefd naar een stijging van het aantal actieve leerlingen dat aan de beweegnorm voldoet met 10%. Hierbij wordt uitgegaan van de specifieke beginsituatie van de deelnemende scholen.</p> <p>Als aanpak is er voor gekozen om de scholen zelf het voortouw te geven bij het ontwikkelen van een geschikt aanbod. Scholen die deelnemen krijgen de middelen om met 50% cofinanciering (het eerste jaar 100%, het tweede jaar 50% en het derde jaar 0%) gedurende drie jaar een sportcoördinator vrij te maken om op de eigen school de ontwikkelingen aan te jagen, te stimuleren en uit te voeren. Deze coördinatoren participeren onder leiding van een regiocoach in netwerken, waarin ze samen ideeën en interventies ontwikkelen en van elkaar kunnen leren. De regiocoach brengt zijn kennis en ervaring in vanuit landelijke ontwikkelingen. Digitale ondersteuning vindt plaats in de vorm van een praktische toolbox waar sport- en beweegcoördinatoren en regiocoaches gebruik van kunnen maken bij uitvoering van het project. Deze toolbox dient uiteindelijk een inspiratiebron te zijn voor andere scholen om aandacht te besteden aan de te weinig actieve leerlingen</p>
Kansen voor de LO-er	Als LO-er heb je steeds vaker te maken met leerlingen, die je graag meer zou willen stimuleren om te gaan en te blijven bewegen en sporten. Binnen de lessen bewegen en sport vragen echter ook de andere leerlingen veelvuldig de aandacht van jou als docent, terwijl juist deze specifieke doelgroep extra zorg nodig heeft. De LO-er is daarbij de dichtstbijzijnde beïnvloeder en krijgt hiermee de mogelijkheid om in een netwerk met elkaar op zoek te gaan naar passende interventies en programma's.
Publicaties	Zie Lichamelijke Opvoeding, nummer 10 – 2009 (Alien Zonnenberg) zie Lichamelijke Opvoeding, nummer 2 – 2010 (Alien Zonnenberg).

Project 4	Effectiviteit interventies
Projectleider	NISB, TNO en Mulier Instituut
Doelstelling in 2012	Vergroten van het gebruik van kwalitatief goede en bewezen effectieve sport- en beweeginterventies in de setting onderwijs of sport. Het gaat daarbij om interventies die tot doel hebben om het sport- en beweeggedrag onder jeugdigen te stimuleren of die door middel van sport en bewegen bijdragen aan het terugdringen van overgewicht, onderwijs(leer)achterstanden of schooluitval dan wel het bevorderen van talentontwikkeling onder jeugdigen.
Opbrengsten na één jaar	De beschikbare interventies uit de verschillende databases ¹ zijn inmiddels in kaart gebracht en worden nu beoordeeld aan de hand van de criteria van het Centrum Gezond Leven, theoretisch goed onderbouwd, waarschijnlijk effectief, bewezen effectief en kosteneffectief, aangevuld met enkele criteria over inbedding in de lokale omgeving en verankering zoals ze ook worden gebruikt bij NASB. Na de eerste inventarisatie komen 30 beloftevolle interventies in aanmerking voor begeleiding en doorontwikkeling. Maximaal vier interventies komen in aanmerking voor een wetenschappelijk effectiviteitsonderzoek.
Kansen voor de LO-er	Helaas blijkt het op veel plaatsen nog steeds nodig om voor de positionering van ons vak en de daarbij behorende (financiële) ondersteuning te knokken. En dat terwijl er tegelijkertijd in steeds grotere mate vanuit de samenleving een beroep gedaan wordt om sport en bewegen in te zetten andersoortige doelen te bereiken (= middelfunctie). Aan veel lesprogramma's/interventies van de vakleerkracht kennen we deze resultaten, vaak zonder wetenschappelijke onderbouwing, wel toe. Mogelijk kunnen op basis van de resultaten enkele ingrediënten onderscheiden, waarmee blijvend verantwoord bewegings- en sportonderwijs verzorgd kan worden.
	¹ Projectenbank Sport en Bewegen; NASB; Gezonde School; Stichting Doen; Krajicek Awards; e.d.

Project 5	Bevordering lokale netwerkvorming
Projectleider	VSG
Doelstelling in 2012	Het versterken van lokale netwerken van Sport en Onderwijs, waarbij speciale aandacht uitgaat naar achterstandswijken.
Opbrengsten na één jaar	In veel gemeenten wordt al samengewerkt door partners voor sport en bewegen en onderwijs. Dat gebeurt in veel gevallen echter vooral op basis van persoonlijk enthousiasme en niet overal even efficiënt en effectief. Deze vormen van samenwerking zullen we stimuleren en duurzamer maken. Fase één van dit project is de voorbereiding waarin best practices worden verzameld, een digitale handreiking wordt ontwikkeld en de ondersteuningsbehoefte wordt bepaald. Fase twee is de fase van daadwerkelijke ondersteuning van 40 lokale netwerken.

	<p>Vanuit de eerste fase valt op dat de grote hoeveelheid landelijke, regionale en lokale projecten, initiatieven en activiteiten onvoldoende resulteren in een structurele aanpak op lokaal niveau. Activiteiten kennen vaak een hoog afbreukrisico door de afhankelijkheid van de (vrijwillige) inzet van enkele personen en de continuïteit is niet gewaarborgd omdat financiële en personele inzet vaak van tijdelijke aard zijn. De verankering van vormen van netwerken of samenwerking in het beleid van de partijen die aan het netwerk deelnemen ontbreekt veelal.</p> <p>Dat probleem van gebrek aan lokale 'focus of control' moet in de ondersteuningsfase worden aangepakt. Dat gebeurt langs twee sporen.</p> <p>Het eerste spoor is de lokale partners meer inzicht te geven in welke potentiële partners er allemaal zijn en welke rol die zouden kunnen spelen in de samenwerking en hen te informeren over bestaande initiatieven en regelingen om bij aan te sluiten en gebruik van te maken. Daartoe is een digitale handreiking ontwikkeld. Deze is als papieren concept klaar en wordt momenteel vertaald in een webbased instrument.</p> <p>Het tweede spoor is concrete ondersteuning van lokale netwerken met een accent op beleidsmatige inbedding. Daartoe wordt in 40 gemeenten/wijken een ondersteuningstraject op maat opgezet. De lokale situatie is daarbij leidend. De deelnemende netwerken of gemeenten worden geïnformeerd over ondersteuningsmogelijkheden die hen geboden wordt. Zij krijgen een persoonlijke ondersteuner toegewezen en ze krijgen een beperkt activiteitenbudget ter beschikking als ze aan alle criteria voldoen⁴.</p>
Kansen voor LO-ers	<p>Er zijn al veel netwerken die zijn opgezet door vakleerkrachten en een samenwerking met sport op die manier hebben vormgegeven. Nu is er met dit project de kans om met een ervaren ondersteuner te kijken wat de mogelijkheden zijn om dit netwerk te verbeteren, uit te breiden of te verankeren en hiervoor ook financiële middelen te ontvangen.</p>

Monitoring en evaluatie zijn van groot belang

De monitoring en evaluatie van deze projecten wordt uitgevoerd door TNO en het Mulierinstituut, in samenwerking met de projectleiders van de betreffende projecten. Tijdens de voorloper van het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs, 'Alliantie School & Sport samen sterker', is de Brede Analyse geïntroduceerd. De Brede Analyse is een onderzoek met als doel meer inzicht te krijgen in de voorwaarden die nodig zijn om in en rond het onderwijs meer ruimte te creëren voor sport en bewegen. In 2009-2011 wordt in opdracht van de ministeries voor de tweede keer een Brede Analyse uitgevoerd. Hiervoor worden in een eerste fase gegevens uit bestaande monitors verzameld en geanalyseerd en, indien nodig, aanvullend onderzoek gedaan. In een tweede fase worden die uitkomsten in expertsessies doorgeanalyseerd en benut in het kader van de ontwikkeling van een lange termijnvisie op sport, bewegen en onderwijs.

Werken aan een gezamenlijke visie

Ook het platform werkt aan een gezamenlijke visie op de samenwerking tussen sport en onderwijs. Sinds het begin van dit jaar zijn er werkgroepen over huisvesting, leerlingvolgsystemen en personeel. Zij brengen de huidige situatie in kaart en maken knelpunten en kansen zichtbaar. Na de zomer zal een werkgroep visieontwikkeling starten die met input van de al

genoemde werkgroepen tot een integrale visie op de samenwerking tussen sport, bewegen en onderwijs komt. Het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs overlegt ook met betrokkenen van parallelle ontwikkelingen zoals de Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur en het Convenant Gezond Gewicht (de opvolger van het convenant Overgewicht) om tot afstemming van activiteiten te komen en elkaar waar mogelijk te versterken.

Noten

- ¹ PO-raad, VO-raad, MBO-Raad, NISB, MO-groep, NOC*NSF, VNG, VSG, TNO, Mulierinstituut, LOOT-scholen, ALODO, Innosport, SLO, Gehandicaptensport Nederland, KVLO
- ² Deze voorwaarden zijn o.a. het streven om 5% van de netto onderwijscontacttijd aan bewegen en sport te gaan besteden, het aanstellen van een sportcoördinator op hun instelling, het vastleggen van een meerjarig roc-breed en structureel beleid ten aanzien van sport en bewegen in relevante beleidsdocumenten, commitment aan een periodieke benchmark bewegen en sport en aan het programma 'Testjeleefstijl' en cofinanciering van de beoogde activiteiten.
- ³ Dat zijn: KNLTB (150), KNHS (50), KNSB (100), KNHB (125), Atletiekunie (85), KNZB (85), Nevobo (100), KNKV (75), JBN (100), NTTB (30), Watersportverbond (100), NHV (75), SBN (20), KNVB (150),

KNRB (50), KNKF (150) en Nefub (20).

⁴ Alleen aanvragen die zijn ondertekend door de drie kernpartners (gemeente, onderwijs, sport) en die een heldere uiteenzetting van doelen, doelgroepen en ondersteuningsvraag kunnen geven worden gehonoreerd. Daarbij wordt de voorkeur gegeven aan die situaties waarbij er lokaal sprake is van achterstanden wat betreft overgewicht, sportdeelname en/of schooluitval en wat betreft netwerkvorming.

Bronnen

Uitvoeringsplan Platform Sport, Bewegen en Onderwijs
Eerste tussenrapportage Platform Sport, Bewegen en Onderwijs
www.sportbewegenenonderwijs.nl

Op de site van de KVLO staat een uitgebreide versie van dit artikel waarin ook de link naar het nieuw te ontwikkelen beroepscompetentieprofiel wordt gelegd.

Correspondentie:

miriam.appelman@kvlo.nl en/of
jorg.radstake@windesheim.nl